

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

Jaargang 59, no. 13

24 december 1983

HOOFDARTIKEL

Johannes' eerste woord over de menswording van het Woord

Een kerk die kerstfeest viert tussen ongelezen kranten en met haar rug naar het heden heeft zichzelf gepensioneerd. En al is er voor een kerk van desnoods enkel tachtigers volop toekomst, een gepensioneerde kerk, eventueel bestaande uit louter jeugd heeft die niet. Zij heeft zich met haar boodschap en haar kerstfeest teruggetrokken uit de wereld. Ze doet niet meer mee en telt dus niet meer mee. Ze schuifelt liever met een hart vol nostalgie door het archief in de stille zijstraat, genietend van een rijk verleden dat echter nooit terugkeert.

Het behoeft geen betoog, dat het zo niet mag. Kerstfeest vieren mag geen vlucht zijn. Want dat is het wanneer we het barre heden de rug toekeren om een tweedaagse kersttrip te maken naar het boeiende verleden met het vertrouwde tafereel van Bethlehems stal, waar Gods Zoon als kind gelegd werd in de kribbe.

We leven in 1983. Er verschijnen zes kranten per week om de stroom van nieuwsberichten te kunnen verwerken. De tijd staat niet stil. De wereld is in rep en roer. Een nieuwsblad van een paar dagen oud heeft zijn waarde verloren: zo snel verdringt de ene gebeurtenis de andere. Want de telex ratelt maar door.

Wat begint de kerk met een schriftelijk gefixeerde kerstboodschap van ruim negentien eeuwen waarvan geen aangepaste herdruk is te verwachten? Eén van tweeën: dit evangelie is tijdgebonden en achterhaald door de moderne ontwikkelingen en daarom gedoemd tot archiefstuk óf het is en blijft

koersbepalend voor de totale gang van het wereldgebeuren.

Dat laatste geloven wij.

Dat betekent: wie het kerstfeest viert graaft wel diep in het verleden maar hij *begraaft* zich daarin niet. Hij voert zijn gedachten vele eeuwen terug totdat ze rusten bij de kribbe met het Kind maar ondertussen weet hij dat dit Kind leeft en deze wilde wereld regeert. En hij gelooft, dat niet het huidige wereldgebeuren het kerstgebeuren heeft bedolven maar dat omgekeerd de toen geboren koning de woest steigerende stroom van gebeurtenissen binnen de door God zelf gelegde bedding houdt. Daarom behoeft naast de bij het kerstevangelie geopende bijbel niet een dichtgevouwen krant te liggen. Want wat in de krant komt is bepaald door het Kind. En wat de telex doorseint is resultaat van het regeerbeleid van Hem die hier kwam wonen.

Maar waar geen redactie inzicht in krijgt van journalisten die op het blote nieuws afvliegen, is de *richting* en het *doel* van alle nationale en internationale verschuivingen, rampen en ontwikkelin-

INHOUD: *Hoofdartikel*: Johannes' eerste woord over de menswording van het Woord. *Kort gehouden*: Identiteit. *Uit de Schrift*: Zie, hier is uw God! *Kerkelijk leven*: 'Geen twee of drie kerken'. Het is eigen aan de kerk dat zij eenheid zoekt. De ware kerk — enkelvoud. Calvijn en Schilder. Prof. Douma. *Zending en evangelisatie*: De naam van de Vader naar buiten? *Gedichten*: Maria. Bericht. *Persschouw*: Het gezin: hoeksteen van de samenleving. Een kerk van middenstanders? Colijn. Een kritisch woord bij de Lutherherdenking.

gen. De kerstboodschap echter heeft tot ontdekkende inhoud dat *de hemel heeft vastgemaakt aan de aarde* en dat heeft tot gevolg dat ook vandaag de aarde een *hemelse* koers gaat. We gedenken niet slechts Hij die *was*, maar die ook *is* en *komt*.

De kerk bezit geen kerst-memoires. Memoires kunnen nuttig en interessant zijn maar voor de grote kwesties van vandaag bieden ze geen oplossing. Datgene wat men zich herinnert is voorgoed voorbij en speelde zich af in een tijd die onze problemen niet kende. Daartegenover is het kerst-evangelie de boodschap van Christus' definitieve daad van doorbraak uit de zonde, de dood, de duisternis naar de genade, het leven en het licht.

We menen, dat met name de apostel Johannes op het verrassend radikale van deze doorbraak wijst wanneer deze zijn eigenlijke kerstboodschap inzet met het alledaagse woord *EN*.

EN het Woord is vlees geworden, Joh. 1 : 14. In de nieuwe vertaling is het verdwenen. In de statenvertaling treffen we het nog aan en trouwens ook weer in de groot-nieuws-vertaling. Het lijkt ons inderdaad beter om dit woord 'en' apart te vertalen.*

Het geeft namelijk het opzienbarende verband aan met geheel het voorafgaande gedeelte. De komst van Christus in ons aards-menselijke bestaan is des te verbazingwekkender nadat we Johannes hebben horen zeggen hoe de situatie daarvóór was.

Het is bekend dat er verschil van mening is over

* Zie R. Snackenburg, das Johannesevangelium, p. 241/2.

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

KERNREDACTIE: DR. K. VELING (eindredacteur), DS. C. J. SMELIK, DR. W. G. DE VRIES.

BREDE REDACTIE: PROF. DRS. D. DEDDENS, PROF. DR. J. DOUMA, PROF. J. KAMPHUIS, PROF. DR. C. TRIMP, DS. C. J. SMELIK, DR. K. VELING, DR. W. G. DE VRIES.

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:

K. Veling, Postbus 99, 8050 AB te Hattem.

ADMINISTRATIE: Uitgeverij Oosterbaan & Le Cointre B.V.

Postrekening 406040 - Postbus 25, 4460 AA Goes - Tel. (01100) 15591

Advertenties 35 cent per mm. Contracttarief op aanvraag.

Advertenties (01100) 27555, toestel 10.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

Abonnement: f 69,— per jaar — Buitenland: f 121,20 per jaar (zeepost).

Losse nummers f 1,25 (excl. porto).

de vraag in hoever reeds deze dertien voorafgaande verzen doelen op de bemoeienis van Christus met de wereld niet alleen *voor* maar ook *na* zijn menswording. Toch menen we dat een paar zeer belangrijke onthullingen van Johannes duidelijk zijn. En dat is voor ons doel voldoende.

In de eerste plaats noemt de apostel, één van de beste kenners van de Christus, het duizelingwekkende feit, dat het Kind in de kribbe — menselijk uitgedrukt — een eeuwig goddelijk verleden heeft. Het was *bij* God en het *was* God.

Geen sterveling heeft hier toegang en we staan van verre stil achter onherroepelijk gevallen slagbomen die ons nooit zullen doorlaten. Binnen de besloten omgang die God van eeuwigheid met zichzelf heeft, had ook Hij die het Woord genoemd wordt zijn plaats. Zo was het vanaf het absolute begin. Nooit was er een tijd dat het anders was. En . . . niets wees erop dat het ooit anders zou worden. Het Woord was goddelijk gelukkig. Waar zou God anders willen zijn dan bij God?

Deze positie had het Woord 'in den beginne'. Het schijnt een uitgemaakte zaak te zijn dat het deze positie onveranderlijk zal handhaven tot het einde, dat is tot in eeuwigheid. Hier staan we voor de eeuwig onwrikbare omgang van het Woord dat bij God is. Hier past slechts een eerbiedig *amen*. Een slotwoord dus.

Want het woord *EN* dat we elke dag gebruiken om de *volgende* gebeurtenis aan de vorige te koppelen is niet meer van toepassing. Immers, het is menselijk ondenkbaar dat een door eigen schuld ontredde wereld zou mogen hopen op een *wijziging* in de omgang van het Woord met God, *haar ten goede*.

Daarom kan het niet anders of de *ouverture* van dit vierde evangelie duwt meteen de deur *dicht* naar een wereld verloren in zonde en schuld. Althans volgens onze logika.

Tegen deze hoog oprijzende achtergrond van zijn eerste vers is het een komplette verrassing, dat Johannes niet afsluit met een eerbiedig en op zichzelf volkomen gerechtvaardigd 'amen', dat echter geen opening zou maken naar de mensen van vlees en bloed, maar dat hij het schokkende nieuws brengt: *EN . . .* het Woord is vlees geworden!

Het ondenkbare en het onmogelijke is geschied.

Daarom kennen wij geen *EN* dat groter verbazing wekt dan dit.

Maar er is meer.

Het Woord heeft de wereld niet willen overrompelen door zijn komst naar de aarde. Het heeft

zich lang van tevoren aangekondigd. Het heeft vele eeuwen lang op vele manieren geroepen: Ik kom. Niet minder dan ongeveer driekwart van de bijbel handelt dáárover. Gods Woord is dus voor meer dan de helft een adventsboek. Daarom mocht worden verwacht, dat deze door God zorgvuldig voorbereide komst van het Woord bij de mensen zou resulteren in een groeiend verlangen daarnaar. Helaas was dat niet het geval. Christus' advent gedurende de oudtestamentische periode bewerkte geen massale roep: kom Messias! Zijn lichtende gestalte was voor elke goede verstaander zichtbaar in de oude eredienst en profetie. Maar Johannes tekent de vrucht daarvan als volgt: en het licht schijnt in de duisternis maar de duisternis heeft het niet gegrepen (of begrepen).

Zodra de zon aan de kim verschijnt verdwijnt de duisternis maar toen *dit* licht zich aankondigde handhaafde zich de duisternis. Donkere dagen voor Kerst.

Voor deze gang van zaken is geen enkel excuus. Integendeel, het is een *raadsel*. Want het was geen *vreemde* die als een indringer onder ons kwam wonen. Hij kwam in zijn eigen huis. Sterker, Hij kwam in zijn eigengemaakte huis. Want de wereld is door Hem geworden, *en* de wereld heeft Hem niet gekend. Hij kwam tot het zijne, *en* de zijnen hebben Hem niet aangenomen, vs. 10, 11. Ook in deze verzen geeft 'en' een nooit verwacht gevolg aan maar in diep teleurstellende zin. Het is onbegrijpelijk, dat de wereld haar *eigen* Maker niet heeft willen en kunnen herkennen. Het liep er zelfs op uit, dat Hij niet toegelaten werd in zijn eigen en eigengemaakte woning. Zijn wieg werd een kribbe en zijn troon een kruis.

Ziedaar het raadsel van het ongeloof.

Mede gelet op deze geen-goeds-voorspellende advent is het des te verheugender, dat de komende Christus zich niet heeft laten tegenhouden.

Wie ongeduldig wacht op de spannende afloop van een zaak perst tegenover de man die het komt vertellen al zijn emoties in dat ene woord: En?

Het is een wereldvraag geworden.

Met die vraag in ons hart grijpen we naar krant en tijdschrift en luisteren we naar de berichten.

Maar het vragende 'en' blijft knagen. We horen niet van een werkelijke doorbraak. Die is er nergens ter wereld. Op geen enkel gebied. Wat verwachten we nog? Waar blijft het *en-van-de-doorbraak*?

Tot onze diepe verbazing en vreugde vernemen we de openbaring van Johannes: *En . . .* het Woord is vlees geworden.

KORT GEHOUDEN

Identiteit

Ondanks alle grensvergaving in onze samenleving wordt er toch nog veel gepraat over de 'identiteit' van b.v. vakorganisaties, politieke partijen en scholen. De manier waarop dat gebeurt, is niet altijd even helder.

Laatst maakte ik een vergadering mee van vertegenwoordigers van alle sociale academies in Nederland. Het ging — hoe kan het ook anders — over de plannen van minister Deetman die ertoe moeten leiden dat alle scholen in het Hoger Beroepsonderwijs met minder dan 600 studenten moeten verdwijnen, door fusie of zelfs door opheffing.

Die plannen brengen heel wat teweeg.

Voor scholen die binnen een bepaalde 'richting' de enige zijn, wordt een uitzondering gemaakt. Het gereformeerde HBO kan daarop een beroep doen. Maar overal elders wordt op het moment koortsachtig geconfereneerd en gelobbied om de mogelijkheden af te tasten voor samenvoeging van scholen.

Eén van de problemen die hier opduiken is dat van de 'identiteit'. Inderdaad een probleem, want wat moet er gebeuren met een kleine school die wat haar 'richting' betreft niet past in een samenwerkingsverband dat ter plaatse ontstaat.

Onder andere daarover werd gesproken in de genoemde vergadering.

De identiteit is uiteindelijk beslissend, werd gezegd. Maar daartegenover werd door sommigen nogal fel van leer getrokken tegen dat 'schermen met de identiteit'. Vaak stelt die 'eigenheid' niets meer voor en bovendien hebben studenten helemaal geen behoefte aan aparte christelijke scholen, zo poneerde men.

Het moeilijke is dan dat dergelijke kritiek een kern van waarheid bevat.

Het is inderdaad volstrekt ongeloofwaardig als 'identiteit' ineens als een toverwoord wordt gebruikt zodra er belangen in het geding zijn. Er zijn heel wat scholen die eertijds als R.K. of P.C. begonnen zijn, maar die zich daaraan weinig of niets meer gelegen laten liggen. En ik hoorde dat die herkomst nu hier en daar toch een aanleiding vormt om elkaar op te zoeken. Identiteit?

Dertig procent van de HBO-studenten zit op een 'school met een godsdienstige grondslag', aldus een recent rapport. Maar van deze studenten heeft slechts één op de drie zelf een voorkeur voor zo'n onderwijsinstelling. En op rooms-katholieke scholen is dat percentage nog lager, namelijk dertien procent.

Veel gepraat over de identiteit van bijzonder onderwijs heeft meer een onderwijspolitieke dan een onderwijsinhoudelijke strekking.

En het kan niet anders of dat brengt het christelijk onderwijs in diskrediet.

K. VELING

Daarmee is de koers van deze wereld *definitief* bepaald. Het is de hemelse koers die koning Christus volgt. De nieuwsmedia melden erge situaties en zorggevende ontwikkelingen. Maar het kerstnieuws gaat voorop en *leidt*. Het krantennieuws *volgt*.

Er is reden om feest te vieren.
Hier en nu.

Zwolle

C. BIJL

Correctie

In het nummer van vorige week is op pag. 194 een storende fout ontstaan en wel op pag. 194 rechterkolom regel 11 van onderen. Hier is een stuk van de tekst weggevallen. Men dient als volgt te lezen:

'Op kunstige wijze vervlochten is in het lied. Het lied van Aldegonde, die waarschijnlijk in de slotregel van de veertiende' etc.

Dr. W. van 't Spijker

TRIPTIEK VAN DE GESCHIEDENIS

**- de verhouding
tussen wereld-, heils-
en kerkgeschiedenis -**

In dit boek, dat in zeker opzicht gezien moet worden als een vervolg op **Reformatie en Geschiedenis** (1977), wordt de samenhang blootgelegd tussen de geschiedenis van de wereld en van de kerk, zo als die bepaald wordt door het heil Gods in Christus: de heilsgeschiedenis.

190 pagina's, geïllustreerd, ing. f 18,90.

Verkrijgbaar bij de boekhandel en bij de uitgever

OOSTERBAAN & LE COINTRE B.V.

Postbus 25 - 4460 AA Goes
Telefoon 01100 - 15591

UIT DE SCHRIFT

Zie, hier is uw God!

'Klim op een hoge berg, vreugdebode Sion; verhef uw stem met kracht, vreugdebode Jeruzalem; verhef ze, vrees niet; zeg tot de steden van Juda: Zie, hier is uw God!'

(Jesaja 40 : 9)

Sion moest een uitgelaten vreugdebode zijn. Kon dat wel? De stad was toch verwoest, en — het allerergste — de tempel van God de HERE was toch een puinhoop? En het volk was grotendeels weggevoerd in ballingschap.

Dat alles spreekt nog meer doordat juist de naam 'Sion' hier gebruikt wordt. Jeruzalem werd Sion genoemd als er sprake was van de stad waar de HERE God Zelf bij zijn volk wilde wonen. Sion, de stad van God.

Kon Sion wel vreugdebode zijn? Er is maar één antwoord op die vraag: Zie, hier is uw God!

Het had namelijk zo'n ellendige situatie kunnen worden, doordat de HERE Zich teruggetrokken had. Hij had zijn volk, zijn stad en zijn tempelwoning aan de vijanden prijsgegeven.

Het zou alleen weer goed kunnen worden, als de HERE Zelf weer terugkwam, uiteraard niet in toorn, maar met zijn genade.

Maar daarom juist wordt Sion nu opgeroepen: Wéés maar vreugdebode. Roep het maar uit, vrees niet. Laat het overal maar horen: Zie, hier is uw God, de Here HERE, de Schepper van de einden der aarde. (Zie ook het vervolg van dit hoofdstuk).

Een groter reden tot vreugde is er niet. Een grotere troost zal er nooit zijn. Troost, troost mijn volk, zegt uw God. De lijdenstijd is om.

Dat maakte ineens alles anders.

— o — o —

Wij mogen nu belijden dat Sion de Kerk is uit alle volken, stammen, talen en natiën. Niet meer een stenen stad met een stenen tempel. God wil door zijn Geest in zijn gelovigen wonen. Niet meer bij, temidden van zijn volk, maar in hen. Om Jezus' wil. Sion, de gemeente, mag, ja moet vreugdebode zijn. Als wij naar onszelf kijken, evenals Israël toen, dan is er geen enkele hoop. Maar als wij horen naar het Woord van onze God dat eeuwig

blijft (vs 8) dan is er alle verwachting.

Zo horen we het elke zondag: Zie, hier ben Ik, de HERE uw God, die U uit het diensthuis van de duivel heb geleid, door dé Jozua, mijn eniggeboren Zoon Jezus Christus.

—o—o—

De HERE liet ook door de dienst van Jesaja weten, hoe Hij zou komen, met welke daden: 'Zie, de Here HERE zal komen met kracht en zijn arm zal heerschappij oefenen; zie, zijn loon is bij Hem en zijn vergelding gaat voor Hem uit' (vs 10). De HERE, de Verbonds-God van Israël, die Heer is van alle dingen, de hemel en de aarde.

Een schitterend vooruitzicht gaf deze profetie. Maar wat is er van terecht gekomen? Een rést is teruggekeerd naar Kanaän. Maar ze bleven onder vreemde heerschappij. De tempel is uiteindelijk weer herbouwd, maar die léék niet op die van Salomo. En wat zien wij nu van de kracht van de HERE, de God van de hemel en de aarde? De Kerk is maar een verdwijnende minderheid in de wereld.

Jesaja profeteerde ook over de lijdende Knecht des HEREN. 'Zie, mijn knecht, die Ik ondersteun; mijn uitverkorene, in wie Ik een welbehagen heb. Ik heb mijn Geest op hem gelegd: hij zal de volken (!) het recht (!) openbaren.' (42 : 1).

Daardoor leren we uit het Woord van de HERE Zelf hóe deze heilsprofetie in vervulling is gegaan, en nog in vervulling gaat: Door de komst van de Here Jezus Christus, één en andermaal. We verwachten Hem nu voor de twééde maal.

Maar het is niet —zoals in onze mensenverwachting — door kracht of door geweld, maar door Gods Geest. Want de vijandschap en de boze overheersing beperkt zich niet tot het uiterlijke leven, maar begint altijd in de geest van de mens.

En zo zien we de vervulling van Jesaja 40: De Here HERE is gekomen met kracht. Zijn arm óefent heerschappij. Hij hééft gevangenen van de overste van deze wereld door Christus losgemaakt. Hij gééft genade-loon aan zijn kinderen. En Hij vergéldt zijn vijanden, die zich tegen Hem blijven verzetten: Hij geeft ze nog meer over aan de machten van zonde en dood. Dé vijand heeft Hij in Christus overwonnen, uit de hemel geworpen en op de aarde gebonden. De satan, de slang van het Paradijs.

Wij belijden nu ons geloof dat niets gebeurt buiten zijn heerschappij. Paulus zong het al: Niets (!) kan ons scheiden van de liefde van God, welke is in Christus Jezus, onze Here. (Rom. 8 : 38, 39).

MARIA

'n Engel het dit self gebring,
die vreugde-boodskap — en jy het
'n lofsang tot Gods eer gesing,
Maria, nooi uit Nasaret!

Maar toe Josef van jou wou skei
en bure-agterdog jou pla,
het jy kon dink eenmaal sou hý
die hele wêreldskande dra?

Toe jy soms met 'n glimlag langs
jou liggaam stryk . . . die stilte instaar . . .
wis jy met hoeveel liefde en angs
sou hý sy hellevaart aanvaar?

Die nag daar in die stal — geen een
om in jou nood by jou te staan —
het jy geweet dat hy alléén
Getsemane sou binnengaan?

Toe vorste uit die Ooste kom
om nederig hulde te betoon,
wis jy hoe die soldate hom
tot koning van die volk sou kroon?

En toe hy in jou arms lê,
sy mondje teen jou volle bors,
het jy geweet dat hy sou sê,
toe dit te laat was: Ek het dors!

Toe dit verby was, en jy met
sy vriend Johannes huis toe gaan —
Maria, vrou van smarte, het
jy toé die boodskap goed verstaan?

Elisabeth Eybers

Uit: Gedigte 1958-1973, Querido/A'dam.

Zo horen we het: Zie, hier is uw God, de Here HERE. Met zijn kracht en heerschappij is Hij bezig. En Hij is begonnen bij het werkelijke begin van alle ellende, de zonde.

Dat maakt van Sion, de gemeente, een werkelijke vreugdebode.

Delfzijl

H. M. SMIT

KERKELIJK LEVEN

* * 'Geen twee of drie kerken'

Begin dit jaar verscheen een brochure van de hand van J. C. van Rietschoten over de al vaker besproken vraag of het mogelijk is dat in dezelfde plaats meer dan één ware kerk bestaat. De onder-titel: 'over Calvijn, Kuyper, Schilder, Douma en Doekes' maakt duidelijk dat de schrijver wil aansluiten bij de discussie die over dit onderwerp is gevoerd n.a.v. hetgeen prof. Douma in 1979 schreef in het gedenkboek 'Het vuur blijft branden'.

Van Rietschotens brochure kan op twee manieren worden gelezen. De lezer kan proberen zich zonder meer te concentreren op de analyses en argumentaties die erin worden geboden. Maar hij zal zich gaandeweg toch ook wel gaan afvragen waarom deze brochure nú en zó geschreven moest worden.

Allereerst de inhoud. Er worden met name drie zaken aangesneden.

* * Het is eigen aan de kerk dat zij eenheid zoekt

In de eerste plaats gaat het over de vraag of een kerk, die de drie kenmerken van art. 29 van de NGB vertoont, toch haar positie als wettige kerk kan verliezen, namelijk als zij weigert daadwerkelijk de eenheid te zoeken met andere ware kerken. Met behulp van citaten wordt duidelijk gemaakt dat er geen eenstemmigheid onder gereformeerde auteurs bestaat op dit punt. De auteur is er in zijn betoog niet op uit zelf een standpunt te beargu-menteren. Door zijn kritische vragen naar één kant laat hij echter wel blijken dat zijn sympathie uitgaat naar de opvatting dat er tussen 'ware kerk' en 'valse kerk' nóg iets zit. Als X in een bepaalde plaats ware kerk is, dan zijn niet automatisch alle andere gemeenschappen valse kerken. Maar dat betekent nog niet — volgens Van Rietschoten — dat er meer ware kerken kunnen zijn. Erg duidelijk wordt dit niet. Maar het gaat de auteur ook niet om een brede uiteenzetting en een verdediging van deze visie. Hij beperkt zich tot het stellen van vragen aan auteurs die een andere gedachtengang volgen, met name prof. Douma. Van Rietschoten vergelijkt wat Douma in 1979 en 1980 schreef met een publicatie uit 1972. Destijds schreef hij: 'Elke reformatie elders zal ons hart verheugen en het uur van de vereniging nabij brengen. Zouden wij deze vereniging niet willen, dan zouden wij — om met Schilder te spreken — zelve ophouden de wettige kerk te zijn' (*De Reformatie* 47, 287, 288). Acht jaar later beklemtoont hij sterk dat er *drie* kenmerken van de kerk zijn. Waar *dé* kenmerken worden aan-

getroffen, zo schrijft hij, 'heb ik geen vrijmoedigheid om te ontkennen' dat er gesproken kan worden van ware kerken (*De Reformatie* 55, 697).

Hoe zit dat, vraagt Van Rietschoten. De vraag wordt aan prof. Douma gesteld. Maar een aandachtige lezer kan volgens mij zelf ook een heel eind komen met het beantwoorden ervan. Douma heeft zich in zijn opstelling inzake de kerk steeds fel verzet tegen twee kwaden: enerzijds tegen de berusting in een soort pluriformiteit van de kerk (zo van: wat doet het er eigenlijk toe waar je kerkelijk zit) en — anderzijds — tegen een berusting in de bestaande toestand waarbij andere kerkelijke gemeenschappen worden afgeschreven, omdat deze zich toch niet daadwerkelijk inspannen om tot eenheid te komen. De grond voor dat verzet is overduidelijk en uiteraard confessioneel: de eenheid in het geloof móet worden gezocht. Berusting betekent de dood in de pot, zowel in de ene alsook in de andere zin.

Vanuit die overtuiging schreef Douma in 1972 dat het kerk-zijn zélf gemoeid is met het zoeken van eenheid. We mogen niet berusten in zoiets als een 'gereformeerde gezindte'. In 1980 (en 1979) is die overtuiging niet veranderd. De passages in Douma's publicaties, waarover sindsdien zoveel is gesproken, hebben wel een andere spits, namelijk het verzet tegen een te gemakkelijke redenering die óók leiden kan tot berusting, nl. de redenering dat er maar één ware kerk in een bepaalde plaats kan zijn en dat dus alle gemeenschappen buiten de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) de naam 'kerk' niet mogen dragen.

Douma aarzelt daarom blijkbaar in 1979 en 1980 om zo sterk over de bereidheid tot vereniging te spreken als hij in 1972 deed. Maar over zijn bedoelingen behoeft toch geen onduidelijkheid te bestaan.

* * De ware kerk — enkelvoud

Een tweede onderwerp dat Van Rietschoten nogal breed bespreekt, heeft ook al met prof. Douma te maken. In 'Het vuur blijft branden' schrijft deze: 'Onze confessie onderscheidt *de* ware kerk en *de* valse kerk. Maar zij zegt nergens dat er in één plaats slechts één adres van de kerk is' (*Het vuur blijft branden*, 119). Later verduidelijkt Douma: wie uit dat woordje 'de' in de formulering 'de ware kerk' wil afleiden dat er maar één ware kerk kan zijn, zou diezelfde redenering moeten volgen bij het 'de' in 'de valse kerk'. Dat de belijdenis niet in het meervoud spreekt, betekent niet dat er niet meer dan één kunnen zijn. 'Een dergelijke conclusie volgt niet uit onze belijdenis. Wie zó concludeert met betrekking tot de ware kerk, zou dat eveneens moeten doen ten aanzien van de valse kerk. Onze confessie spreekt ook van *de*

valse kerk' (*De Reformatie* 55, 38).

Van Rietschoten valt Douma op dit punt aan; deze logica van Douma is volgens hem 'armetierig' (p. 9).

Maar wie goed leest, ontdekt al gauw dat Van Rietschotens aanval geheel berust op de vertekening van wat Douma beweert. Op p. 10 en 11 wordt Douma's stelling als volgt weergegeven: het 'de' in de formulering 'de ware kerk' kan niet opgevat worden als 'één'. Maar dat is iets anders dan dat 'de' niet *behoeft* te betekenen dat er maar één is. Op p. 13 nog eens hetzelfde. Douma zou zeggen: 'Dus moet men 'de' opvatten als meer dan één'. Maar dat zegt Douma niet. Hij beweert juist dat je in dat woordje 'de' niet moet proberen een antwoord te vinden op de vraag: één of meer. Daar gaat het hier in de confessie niet om. Kijk maar naar de parallel in de formulering 'de valse kerk', zo redeneert Douma. Volgens mij is dat helemaal geen armetierige logica.

Iets anders is of zo'n uitpluizende discussie over het lidwoord 'de' in verband met art. 29 van de confessie wel zo gelukkig is. Het gaat er dan al gauw op lijken dat de belijdenis een technische definitie geeft van 'de ware kerk' als een soort, tegenover een andere categorie, nl. 'de valse kerk'. In de NGB wordt veel directer en veel levendiger gesproken. Er wordt een *oproep* gedaan en er wordt afgerekend met smoesjes: de ware kerk is best wel te onderscheiden!

Mijns inziens beweegt iemand zich niet buiten het kader van de confessie als hij de mogelijkheid van meer dan één wettige kerk in een plaats aanwezig acht. Maar dan lijkt de tekst van art. 29 er qua strekking juist toe aan te moedigen zo snel als mogelijk is tot vereniging te komen, om de oproep om zich bij de kerk te voegen niet verzwakken. Maar dat zal prof. Douma stellig beamen.

* * Calvijn en Schilder

Van Rietschoten snijdt nóg een kwestie aan. Daarmee wordt de zaak nogal ingewikkeld. Het gaat namelijk om een citaat van Calvijn, om K. Schilder die dit citaat aanhaalt en om Douma en Doekes die deze aanhaling bij Schilder verschillend uitleggen.

Calvijn zegt in de *Institutie* (IV, I, 2): 'Daarom wordt ze (bedoeld is de kerk, KV) genoemd Katholiek of algemeen, omdat men geen twee of drie kan vinden, zonder dat Christus verscheurd wordt: wat onmogelijk is'.

K. Schilder wijst in zijn verzet tegen de pluriformiteitsleer van Hepp op deze uitspraak van Calvijn en zegt daarbij dat Calvijn hier 'op de éénheid van de ware kerk in het zichtbare wijst' (*De Kerk* I, 318).

Toen deze passage werd aangevoerd tegen Douma's stelling dat er wel twee ware kerken op één plaats kunnen zijn, reageerde deze met de opmerking dat Schilder zich hier vergist, omdat Calvijn op de aangehaalde plaats allereerst over de onzichtbare kerk spreekt. Prof. Doekes heeft vervolgens betoogd dat het Calvijn wél om de zichtbare kerk gaat.

Van Rietschoten heeft al deze verwijzingen en interpretaties uitgezocht en komt tot de m.i. overtuigende conclusie dat Calvijn in het genoemde citaat allereerst op de onzichtbare kerk duidt, maar toch ook 'enigermate' op de zichtbare kerk (die twee zijn bij Calvijn steeds nauw verbonden), dat Douma's Calvijn-uitleg dus wel juist is en dat Doekes te sterk spreekt als deze zegt dat Calvijn het steeds ook heeft over de zichtbare kerk. En Schilder dan? Van Rietschoten ontkent dat Schilder Calvijn eenzijdig uitlegt in de richting van de zichtbare kerk. Schilders Calvijn-interpretatie is volgens hem niet zoveel anders dan die van Douma. Hier heeft Van Rietschoten mij niet helemaal overtuigd, zeker niet waar het gaat om de genoemde plaats in *De Kerk* I. Wel is die overeenstemming duidelijk op andere plaatsen bij Schilder (Van Rietschoten noemt er twee: *De Kerk* I, 386 en II, 124-125).

Misschien duizelt het u een beetje. Toch loont het best de moeite die teksten eens op te zoeken. Van Rietschoten zet het één en ander goed bij elkaar.

* * Prof. Douma

Eigenlijk zou de bespreking hier moeten kunnen eindigen. Toch kan dat niet. Van Rietschotens brochure is meer dan een zakelijke bijdrage in een discussie. Er wordt een aanval gedaan op prof. Douma; en wel op een manier die ernstige bedenkingen oproept.

Om dat duidelijk te maken kan ik aansluiten bij de kwestie die hierboven het laatst is besproken, de interpretatie van Calvijn en alles wat daaraan vast zit.

Omdat de uitleggers en de uitleggers van uitleggers het niet eens zijn, kan niet iedereen gelijk hebben. Accoord. Van Rietschoten stelt dat Schilder het bij het goede eind heeft, dat Douma gelijk heeft in zijn uitleg van Calvijn, maar niet in de uitleg van Schilder en dat Doekes in Calvijn teveel leest, evenals in Schilder en ook nog ergens dat Doekes de mening van Douma niet goed weergeeft.

Waarom dit allemaal zo op een rijtje gezet? Wel, om u tot verbazing te brengen over het feit dat Van Rietschoten uit dit gezelschap exclusief Douma als zondebok uitkiest, en met hem ook *De*

Reformatie waarin Douma's geschrijf onweersproken bleef staan.

De allereerste reden waarom Van Rietschoten de moeite heeft genomen een brochure uit te geven, is duidelijk te maken dat Douma niet op een goede manier over K. Schilder spreekt. Dat is op de achterkant van het omslag te lezen. Prof. Douma en De Reformatie doen 'de naam van Schilder oneer aan', want . . . Douma heeft gezegd dat Schilder zich vergist! Weliswaar geeft Douma toe dat Schilder op andere plaatsen Calvijn correcter weergeeft. Maar daarmee maakt hij het volgens Van Rietschoten alleen maar erger, want nu zou Schilder zich dus ook nog tegenspreken.

Het behoeft geen nader betoog dat die zware woorden (Schilders naam oneer aangedaan) volstrekt buiten proportie zijn.

Daar komt bij dat Van Rietschoten met twee maten meet. Prof. Doekes krijgt niet te horen dat hij Calvijn, Schilder of Douma oneer aandoet. Gelukkig maar. Des te merkwaardiger is het onder tussen wel waarom prof. Douma zulke verwijten krijgt.

De inhoud van Van Rietschotens analyses is de moeite van het overwegen waard. En het gesprek over de positie van de Gereformeerde Kerken in verhouding tot de 'gereformeerde gezindte' zal vooralsnog wel gaande moeten blijven.

Maar wie al lezende ontdekt hoe de schrijver zijn betoog steeds plaatst in het kader van een aanval op prof. Douma, wordt de lust tot overwegen wel ontnomen.

Naast het bovenstaande noem ik nog een punt. Het is mijns inziens onaanvaardbaar de beladen uitdrukking 'belijdenis-reductie' te gebruiken (p. 8) als Douma zegt dat de belijdenis onderscheidt tussen de ware en de valse kerk en als hij daarbij — op dat moment — niet spreekt over de sekten die zich met de naam van kerk 'bedekken'.

Mijn probleem is natuurlijk niet dat prof. Douma kritisch wordt aangesproken, nog helemaal afgezien van de vraag of ik het met die kritiek eens ben. Wel heb ik bezwaren waar de kritische toon van Van Rietschotens brochure niet gerechtvaardigd wordt door de inhoud ervan. En dát is meer malen het geval, zoals ik heb aangewezen.

Daardoor wordt afbreuk gedaan aan de broodnodige zakelijkheid in onze onderlinge discussies.

N.a.v. J. C. van Rietschoten: 'Geen twee of drie kerken', over Calvijn, Kuyper, Schilder, Douma & Doekes. Uitg. Beaulieu Boek, Ridderkerk, 1983, 30 pag.
Verkrijgbaar bij de auteur: Kievitsweg 117, 2983 AD Ridderkerk.

K. VELING

Help

Papoea's in Nood

**Geen kréét die naar U overkomt.
Rauwe werkelijkheid die zich in
een dagelijks levenspatroon her-
haalt.**

**De Papoea is in nood!
Help de Papoea te overleven.**

Uw steun is nodig voor:

- ★ hulp aan Papoea-vluchtelingen en -gevangenen;
- ★ onderhoud van gezinnen en weeshuizen;
- ★ medicijnen en medische instrumenten;
- ★ school- en studiegelden;
- ★ inventariseren en doorgeven van nieuws over de Papoea's;
- ★ steun aan het nationaal verzet.

De stichting Hulp aan Papoea's in Nood bestaat al 12 jaar!

Met uw hulp konden we veel goeds doen. Maar er moet méér gebeuren.

Ontzettend veel meer. Help de Papoea's mee te overleven!

Papoeafonds

Postgiro 243000

Bank:

Amro-Oosterwolde

Rekening 44 40 72 470

Secretariaat

Van Randwijcklaan 104

3815 MT Amersfoort

Telefoon

033-728690

De naam van de Vader naar buiten?*

1. In de evangelisatie gaan wij naar buiten. We spreken buiten de kring van de kerk, van het Verbond. En we roepen van buiten naar binnen. We roepen met het evangelie.

In de jeugd-evangelisatie zoeken we de kinderen, de opgroeiende jongens en meisjes, die 'buiten' zijn. Er zal nog wel vaak een bepaalde band met het christelijk geloof zijn, b.v. de doop, maar dat kan ook helemaal ontbreken. Daarop moet je je instellen. Voor de duidelijkheid vereenvoudigen we nu de probleemstelling die in de praktijk van het evangelisatiewerk natuurlijk veel gecompliceerder ligt en richten wij nu de schijnwerper op de jeugd die geen enkele band heeft.

Als we contact kunnen leggen — en dat zoeken we toch? — dan gaan we vertellen en, als het lukt, dan praten we ná de bijbel-vertelling ook na. We leren ook liederen zingen. We bidden. We vertellen het evangelie. Dat wil zeggen: de blijde boodschap van Christus. Maar dat is ook altijd: we vertellen van de *Vader* in de hemel. En wij komen in dat vertellen zelf méé: Hij is *onze* Vader. Maar we vertellen aan die bepaalde kinderen. Zij kunnen ook met hun vragen komen. We hopen dat. En als zij nu vragen: is Hij ook *onze* Vader?, wat is dan het antwoord? Daarover zullen we nu met elkaar nadenken.

2. We moeten altijd oprecht zijn. We moeten het zeker in ons spreken naar 'buiten' toe zijn. En we moeten het ook vooral in ons spreken met kinderen zijn. Dat betekent: we moeten de vragen, die hier liggen, eerlijk onder ogen zien, eerlijk met elkaar doorspreken. Dat geldt met het oog op de vertelling in de evangelisatie. Het geldt niet minder voor het lied dat we de kinderen willen leren. En: voor het bidden met ze.

Nu moeten we oppassen, als we over onze eerlijkheid praten. Dat moet ook geen afgod worden. 'Eerlijk' — het moet voor ons vóór alles betekenen, dat we ons zonder reserve onder het Woord van de bijbel stellen. We moeten 'elk bedenkfel als kriegsgevangene brengen onder de gehoorzaamheid aan Christus', 2 Kor. 10,5. Zo willen we toch met elkaar praten? Ook als met betrekking tot de evangelisatie deze grond-vragen aan de orde komen. Want dát zijn de vragen wel, die bij het eerste punt werden gesteld! Heel ons werk is daar-

bij in geding! Mag het, kan het: het evangelie van de Vader in de hemel brengen naar kinderen die 'buiten' zijn, buiten het Vaderhuis?

3. We zijn denk ik, juist omdat wij met dit werk bezig zijn en er de roeping toe zien en er ook van houden, gauw geneigd, de vraag *bevestigend* te beantwoorden. Maar laat ik daarom nu met een *ontkennend* antwoord beginnen.

Ik zeg niet: dat antwoord is goed. Ik zeg wél: we moeten er bij de bijbel over nadenken.

Het is in ieder geval in de bijbel volstrekt duidelijk, dat de Here God maar niet onderscheidloos de Vader van alle mensen wil zijn. Hij heeft in het Oude Testament *Israël* uitgekozen tot zijn volk, in onderscheid tot, in tegenstelling met andere volken. Van *dit* volk wil Hij de Vader Zijn, Deut. 32,6.9; Jerem. 31,9. En in het Nieuwe Testament leert Christus zijn discipelen het gebed niet alleen met de Vader-naam te beginnen, Luk. 11,4, maar Hij trekt ook een gréns, wanneer Hij leert bidden: 'onze Vader', Matt. 6,9. Dat is de aanspraak van de kinderen, die '*binnen*' zijn. Daar alléén ontvouwt zich die wonderlijke rijkdom van de Vader-naam. Daar alléén bloeit de gemeenschap van het gebed op: 'des HEREN vertrouwelijke omgang is met wie Hem vrezen', ps. 25,14.

Ik kan me voorstellen dat er bij jullie protest wakker wordt. Wat blijft er op die manier van ons werk over? Maar pas op: in je protest zou je dóór kunnen slaan. Je zou in één keer aan de kant kunnen schuiven, dat God *uit-verkiest uit* het menselijk geslacht en dat Hij door de doop *af-zondert* om in het Verbond bij Hem te horen (vgl. Heid. Cat. Z. 21, Ned. Gel. Bel. art. 34). Je zou dat in je irritatie driftig aan de kant kunnen schuiven. Maar nu is het heel belangrijk te zien wat je dán, nl. als je Gods uitverkiezing uit het geheel van het menselijk geslacht en de heilige afzondering in het Verbond aan de kant schuift, daar nú in de evangelisatie niet mee te maken wilt hebben, wat je dan overhoudt. Verbond en verkiezing verdwijnen. En wat wordt er van de Vader-naam? Die wordt *goedkoop*. Net zo goedkoop als het is, wanneer de mensen praten over 'onze lieve Heer' in de hemel. Je zou geen '*binnen*', geen thuis-bij-Vader voor de kinderen meer overhouden. Je zou dan ook niet meer van buiten náár binnen kunnen roepen. En je bent je mooie werk net zo goed kwijt als wanneer je die vraag 'kan de naam van Vader naar buiten?' *ontkennend* zou beant-

* Toespraak gehouden op uitnodiging van de Stuurgroep Kinder-evangelisatie, 3 sept. 1983 te Amersfoort.

woorden.

We beseffen wel: er zit iets niet goed. Bij dat ontkennend antwoord. En bij dat haastige protest er tegen.

Wat is dat toch?

Zullen we een start maken met wat er aan waarheid schuil gaat in dat ontkennend antwoord?

4. Wat we zojuist hebben gezegd, dat God Vader wil zijn van Israël in onderscheid tot de andere volken, Vader van zijn volk in Christus, — ja, dat is helemaal waar. Maar daar is lang niet alles mee gezegd!

Om te beginnen. Ook in het Verbond spreekt het niet vanzelf dat God Vader is en ook hier geldt zijn Vader-naam niet automatisch! Als Juda de HERE vertrouwelijk 'Vader' noemt en dan denkt dat alles wel goed zit, ook als het volk in Verbondsbreuk leeft, zegt de HERE verwijtend: 'Zie zo spreekt ge, maar ge doet het kwade en maakt u daarin sterk'. Jerem. 3,45 vgl. ook 3,19 en bij Maleachi zegt de HERE: 'Een zoon eert zijn vader en een knecht zijn heer. Indien Ik nu een vader ben, waar is de eerbied voor Mij? en indien Ik een heer ben, waar is de vrees voor Mij?', 1,6. De HERE ontkent niet dat Hij vader is van zijn volk, maar dat is geen abstracte constatering die buiten de geloofsgehoorzaamheid om kan gaan. Het is geen vanzelfsprekendheid. Het is voor de volle honderd procent opgenomen in het appèl van het Verbond. En Christus striemt de joodse vanzelfsprekendheid weg. Zij zeggen: 'wij hebben één vader, God', maar Hij: 'Indien God uw Vader was, zoudt ge Mij liefhebben', Joh. 8,42. En ook in de nieuwtestamentische gemeente rust Gods naam nooit als een vanzelfsprekende zaak, net zo als je f 1000,— op je bankrekening zou hebben en dan zou kunnen zeggen: dát geld heb ik in ieder geval. Een appeltje voor de dorst. Nee, er gaat een radicaal appèl van de Vader-naam uit: 'indien ge hem als Vader aanroept, die zonder aanzien van de persoon naar ieders werk oordeelt, wandelt dan in vreze de tijd van uw vreemdelingschap', 1 Pt. 1,17.

5. Nu is dat appèl niet een oproep om de Vader-naam te verdienen, om de Vader-naam ons waard te maken, zodat eigenlijk eerst wij er als kinderen zouden zijn en wij dan God tot Vader zouden maken. Nee, het appèl, dat van die Naam uitgaat, is altijd een appèl tot gelóóf. Het gaat uit tot on-waardigen. Het is appèl tot geloof in Christus. Hij is de Eniggeborene van de Vader, Joh. 1,14. Hij spreekt altijd weer over 'mijn Vader', Matt. 10,32.33 of eenvoudig en zonder meer over 'Vader' Joh. 17,1 e.a.p. Tussen Hem en ons blijft er altijd onderscheid. Hij sluit zichzelf nooit zonder meer

in in het meervoud, dat Hij zijn leerlingen heeft geleerd: 'onze Vader', maar het is dan 'mijn Vader en uw Vader, mijn God en uw God', Joh. 20,17. Zo kennen en noemen wij onze God dan ook Vader omdat Hij voor ons is de Vader van onze Here Jezus Christus, Ef. 1,3; 2 Kor. 1,3; 1 Pt. 1,3. Door het geloof in Hem mogen wij Vader zeggen. Hij heeft de Geest van het geloof verworven, waardoor wij als kinderen Abba, Vader roepen, Rom. 8,15; Gal. 4,6. Dat betekent dus — en Paulus hamert daar juist op in de brieven aan de gemeenten van Rome en van Galatië: wij zijn geen knéchten die het van werkprestaties moeten hebben. De Vader-naam is *belofte*, rijk en vrij.

Daarom mogen we er zo dankbaar voor zijn dat die belofte in de doop een teken en een zegel heeft meegekregen (lees maar het doopsformulier, het gedeelte dat uitlegt, wat het betekent dat we in de naam van de Vader worden gedoopt). Wij zijn geen vreemden meer, maar huisgenoten van God, Ef. 2,19. En dat is een vast bezit (veel vaster dan die bankrekening van zo even), maar het is voor de volle honderd procent *geloofsbezit*. Het is een rijkdom, die alléén en altijd door het geloof toegéigend wordt en die buiten het geloof om levensgevaarlijk is, want: déze onze God is een verterend vuur, Hebr. 12,29.

6. Nu zijn we op het punt gekomen waar we pas goed zicht kunnen krijgen op de vraag: hoe brengen wij de naam van Vader naar buiten? Dat 'buiten' moet je niet weg-fantaseren alsof het er vanwege de liefde Gods eigenlijk niet zou zijn. Maar ook die Vader-naam moet je niet naar ons model fatsoeneren, alsof wij, mensen van de kerk, een gesloten groep van mensen, er de beschikking over zouden hebben. Dat is in het Oude Verbond al niet zo. Ruth, de Moabitische met haar keuze 'uw volk is mijn volk en uw God is mijn God' krijgt een schuilplaats onder de vleugels van de God van het Verbond met Israël, Ruth 2,12. En nu door de Nieuwe Bedeling van het Verbond het evangelie van Christus de grenzen van het éne volk is overgetrokken om tot alle volken te gaan, nu kan wie eens zonder ontferming was, nú in Gods ontferming worden aangenomen, 1 Pt. 2,10. Dat blijft de vaste regel die achter ieder werk van zending en van evangelisatie staat. De naam van Vader mag naar buiten!

7. Maar hóe brengen we die naam naar buiten? Denk er nu aan terug, hoe die Naam bij óns (zeg maar: binnen het Vaderhuis) in gebruik is. Toch alleen op rechte manier *in het geloof in Christus, die ons deze naam heeft geopenbaard*, Joh. 7,6. Er is groot verschil tussen 'binnen' en 'buiten'. Maar

dat verschil is *niet* hier te zoeken *dat de weg naar de Vader* binnen en buiten een andere zou zijn. Dat is één weg. Altijd de éne weg van het geloof in het evangelie van Christus, *de Zoon*. Wij mogen kinderen in Gods huis *zijn*. Maar alléén door het geloof in Christus. En wie buiten zijn mogen kinderen *worden* alléén door het geloof in Christus.

Waar dus de moeilijkheid van onze vraag ligt, daar ligt óók de oplossing! Kun je de Vader-naam naar buiten brengen? Ja, als je maar het *evangelie van de Zoon* en van zijn bloedstorting brengt. Dát verhaal moet je dus *vertellen*! Dat éne, grote verhaal dat in honderd-en-een vertellingen uitéén valt. Maar altijd is het het éne verhaal: alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn Zóón heeft gezonden. Het is het éne verhaal, met de éne roeping: wie gelooft mag vanwege die Zoon nu kind bij Vader thuis zijn. Als dus de vraag komt: is God ook 'onze' Vader, ook 'mijn' Vader, dan moet je open en eerlijk antwoord geven. Maar het antwoord dat in onderwerping aan Gods Woord wordt gegeven, daar zit altijd een tegenvraag in: geloof je in de Zoon? Er zit een tegenvraag in, want het verhaal komt altijd tot de mens *verbonden* met de roeping. De belofte is verbonden met de eis. De belofte van de Vader-naam mag naar buiten. Maar de eis móet erbij, want de belofte is niet een mededeling-uit-de-hemel. De belofte is het woord van Gods heilige roeping. Is Hij ook mijn Vader? Wil jij z'n kind zijn? Wil je met Christus mee bij Vader thuis zijn? We zullen de woorden moeten zoeken om in die levens binnen te komen. Maar we hebben niets te verbergen! *De weg naar binnen is de weg van het geloof*, want het léven daarbinnen is het leven alléén uit het geloof. De Vader legt voor wie momenteel buiten is de drempel niet een fractie van een millimeter hoger dan voor wie binnen zijn. Er is wel een buiten (buiten het Verbond en de belofte en de levensgemeenschap met God in Christus), maar bij de Vader is géén aanneming van de persoon (vgl. 1 Pt. 1!) zodat Hij voor 'buiten' op een andere wijze Vader zou willen zijn dán voor wie binnen zijn. De enige wijze die Hij kent is die van het bloed dat de Zoon gaf — en daarvoor stuurde de Vader Hem! — opdat er véél kinderen zouden komen. Daarom moet het lied dat we leren ook nooit de suggestie wekken alsof het vanzelf zou spreken dat God de Vader van alle mensen is en Christus de Verzoener van allen: 'Jezus neemt *de* zondaars aan'. Daarom is het heel erg belangrijk dat er al vroeg eenvoudige psalmen worden geleerd (soms kan het ook prachtig onberijmd!), ps. 23, ps. 25, ps. 84, ps. 103 ('gelijk zich een vader ontfermt over de kinderen, ontfermt zich de HERE over wie Hem vrézen!'), ps. 105 enz. Hoe zouden de kinderen die buiten zijn

BERICHT

Ik zag drie mannen door de avond gaan,
hun oogopslag, hun sobere gebaren
deden mij denken dat het wijzen waren,
ik ging op goed geluk achter hen aan.

Er kwam een deksel in de straat omhoog,
iemand steeg uit de put der riolering,
de mannen bogen zich over de wering
en spraken met de mens een tijdlang oog in oog.

Spraken zij wat geen sterveling nog wist —
het deksel van de put ging weer omlaag,
de mannen doken dieper in de kraag
en zijn allengs verdwenen in de mist.

Ik kwam te laat op de vergadering,
reikhalzend keek men uit over de stukken,
broeders, zei ik, geen ding zal ons gelukken
als er geen ster boven de nevel ging.

Zij keken mij een poos langdradig aan,
maar het verhaal was kort en liet zich horen:
wij zijn gestorven en wij zijn geboren,
in deze volgorde, van nu af aan.

Jaap Zijlstra

Uit: en allen die het hoorden verbaasden zich
(Kok, Kampen).

de regels van het huis beter leren dan in het lied van het Verbond? Dan zingen de kinderen, als de Here dat wil geven, zich náár het Verbond tóe: ze gaan al zingende de weg van het geloof. Wat is er niet mooier? Wat is er niet eenvoudiger? Als we het de kinderen leren, dan kunnen we zelf ook de regel van het Verbond, de regel van het geloof weer in ons eigen hart prenten. En als je met kinderen bidt, dan moet je de werkelijkheid — het is de bårre werkelijkheid van déze wereld — niet uit het oog verliezen, dat zij, als regel, nog buiten zijn. Maar daarom mogen we God wel *als Vader* aanspreken! Als Vader *van* Christus en als Vader *in* Christus van allen die geloven. En het gebed, d.i. de Geest van het gebed, zal dat prille geloof kunnen ondersteunen en het richten. Natuurlijk, je kunt niet altijd bidden. Er kan — en dat zeker bij de jongeren van 15 tot 20 jaar (maar ook op vroegere leeftijd is het niet uitgesloten) — een afkeer van het evangelie openbaar worden, die het samen bidden niet mogelijk maakt. Maar de eerste

klanken van het gebed behoren bij de eerste rit-selingen van gelovige reactie op de actie die Góð heeft genomen, toen Hij jou met zijn Naam naar buiten stuurde.

8. Wanneer we zo — in Christus — over God als Vader spreken, dan moeten we ook altijd goed in het oog houden, dat we daarmee aansluiten bij een alles-omvattende werkelijkheid. Niet de werkelijkheid dat God vanzelfsprekend de Vader van alle mensen zou zijn. Maar wél de werkelijkheid dat déze Vader alle dingen geschapen heeft en alle dingen onderhoudt en regeert. De lucht die de kinderen aan wie je vertelt, inademen, is van Hém. Hun hart klopt op zijn bevel. De bijbel spreekt daar vaak zo rijk over (en we kunnen de kinderen daar ook van leren zingen!), b.v. in ps. 8:1: 'o HERE, onze Here, hoe heerlijk is uw naam op de ganse aarde'. Want van déze Vader mogen we zeggen: 'alle dingen zijn uit Hem', zoals ook alle dingen door de éne Jezus Christus zijn, 1 Kor. 8,6. Hij is dan ook 'de Vader der lichten', Jak. 1,18. Loop maar eens op een mooie avond met de kinderen naar buiten en laat het ze zien. Dan kun je ook samen zingen uit ps. 136, die prachtige verbóndscanon: die de grote lichten maakte, wánt zijn (verbonds-)goedertierenheid is tot in eeuwigheid, de zon tot heerschappij over de nacht (want . . .), de maan en de sterren tot heerschappij over de nacht (want . . .), ps. 136,7.8. Hij doet zijn goedheid dáárin zonder onderscheid over de mensen kennen, Matt. 5,43 e.v.; Luk. 6,36, omdat ook de zonde nooit wegneemt dat de mens van Gods geslacht is, Hand. 17,28. Zal déze God dan niet zijn Heilige Geest geven aan hen die Hem daarom bidden, Luk. 11,13? Maar Hij *vraagt* dat gebed ook. Hij *wil* als Vader worden gekend en als Vader worden gevreesd: daar komt dan op de rechte manier heel het leven als kind van God om de hoek kijken!

9. Als je over je Vader spreekt tot kinderen die buiten zijn, dan is het ook nodig om in de gaten te houden, dat je een *naam* gebruikt, die de kinderen kennen, hoe weinig ze ook van de Here weten. In vrijwel alle talen, ook in de talen waarin de bijbel is geschreven is de naam vader, pappa, uit de spreektaal van de kinderen genomen. Waarschijnlijk wel heel rechtstreeks: uit de eerste stamelende klanken vormt zich de aanspraak van vader en moeder. *Die* naam neemt God voor zich. Let er op: Hij reserveert die naam niet voor zich, zodat die naam voor mensen niet meer gebruikt zou mogen worden. Nee: de rijkste naam voor de Here God is uit de eerste kinderklanken gevormd: *abba*, *patèr*. Daar geneert de Here zich niet voor! Dat

wil niet zeggen, dat de Here niet rijker is dan aardse vaders. De Heiland gebruikt een 'hoeveel te méér' als Hij de liefdevolle verzorging van de hemelse Vader met de verzorging van de aardse vaders vergelijkt, Luk. 11,13. Maar Hij vergelijkt toch wel degelijk. Wij mogen daarvan gebruik maken. Dat wil dan ook zeggen dat één van de eerste regels van de evangelisatie onder kinderen die buiten zijn, is, dat je *met respect over hun ouders spreekt*, over vader en moeder. Niet omdat het zulke beste ouders zijn. Daar weet je waarschijnlijk niets van. Maar omdat ze *een ambt* van Godswege hebben. En daar een wég is om in het gewone leventje van die kinderen binnen te komen, met het 'hoeveel te méér . . .' van Christus uit Luk. 11. Als je met respect spreekt, dan ben je al bezig op een heel centraal punt (dat van het christelijk leven in het gezin) hen *het nieuwe leven* voor te leven. Ik weet wel: zo 'in' als de sex is, zo wéinig 'in' is in deze wereld, waarin wij de kinderen opzoeken, het ambt van vader en moeder. Maar je zoekt ze toch op als schepseltjes van God. Jouw manier van leven, jouw manier van spreken kan aansluiten bij hun werkelijkheid. En dan kan het zijn dat je met de gruwelijke werkelijkheid wordt geconfronteerd van een kind dat wel een vader en moeder heeft, maar ze niet kent, verweesd is zonder dat de dood er bij kwam. Dan is zo'n leven zo diep geschonden! We zouden er verlegen bij staan, als niet . . . als niet God van onze verlegenheden zijn gelegenheid zou maken. Het 'hoeveel te meer . . .' uit Luk. 11 kan ook een andere wending krijgen. Deze: 'Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontfermen zou over het kind van haar schoot? Al zouden zij die vergeten, toch vergeet Ik u niet', Jes. 49,15. Let op dat 'u'. Ja, dat is tot *Israël* gezegd. Wij zeggen vandaag: tot de gemeente van de Here Jezus Christus, tot de gelovigen. Nu, daar mag zo'n kind kómen. Zoals Ruth eens naar Israël kwam. En jij mag vertellen, hoe góed het is 'onder de vleugelen des HEREN'. Het dieptepunt van menselijke ellende en eenzaamheid kan dienstbaar worden aan het hoogtepunt van Gods genade, de genade van een aanneming tot kinderen.

'Buiten' heerst de nacht, de duisternis van de wereld 'die geen vader heeft'. Maar, kinderen van Vader, ga als je naar buiten wilt spreken, ga dan *beschermd* door de kostbare leer van de Schrift én van de kerk, de leer van uitverkiezing en Verbond, de leer van de aanneming tot kind uit louter genade om Christus' wil en ga dan ook met vreugde van binnen naar buiten en roep naar binnen. Daar is het feestelijke licht om de tafel van Vader, die de Zoon heeft aangericht.

J.K.

Het gezin: hoeksteen van de samenleving

Het pleidooi voor 'alternatieve' levensverbanden, waarbij het huwelijk niet meer 'in ere' wordt gehouden, lijkt wat op retour te zijn. Zo lezen we in het 'linkse' *Hervormd Nederland* van de hand van Loes van Lennep:

Er wordt nogal eens smalend gesproken over het gezin als hoeksteen van de samenleving. Maar dat is volgens mij alleen terecht voorzover de kwaliteit van veel gezinnen eerder doet denken aan een de samenleving ondermijnende soort betonrot. Het allergrootste deel van onze gevangenisbevolking is afkomstig uit gebroken of ontwrichte gezinnen. Zulke gezinnen leiden tot veel persoonlijk onheil. Ze lijken me ook geen bijdrage aan een betere maatschappij, al zijn er die beweren, dat juist omgekeerd de ongezone maatschappelijke structuren die ellendige gezinssituaties teweeg brengen. Tja, wie was er eerder, de kip of het ei? Ik denk, dat het om een cirkelgang gaat, die in elk geval moet worden doorbroken.

Overigens ondergaat de samenstelling van de gevangenisbevolking de laatste tijd ingrijpende wijzigingen. Veel grijzende heren uit de zogenaamde betere kringen doen er hun intrede. Ik vraag me af, of aan de falsificaties van bankiers ook nare gezinservaringen ten grondslag liggen.

Een kerk van middenstanders?

In *Voorlopig, Evangelisch Commentaar bij de tijd*, schrijft dr G. Dekker, hoogleraar in de sociologie van kerk en godsdienst, over de vraag of het juist is de kerk te zien als gevestigd instituut van 'middenstanders', waarin voor 'armen' geen plaats is. Hij tekent dan de algemene opvatting:

Zo kan dan — wat extreem geformuleerd — het beeld ontstaan van enerzijds de traditionele kerken, waarbinnen voor de armen geen plaats is, en anderzijds een basisbeweging, die aan de armen kerkelijk weer de plaats wil geven waar zij godsdienstig recht op hebben. Met beelden moet men echter oppassen. Ze gaan een eigen leven leiden en daarom moet men zich van tijd tot tijd afvragen in hoeverre ze nog wel met de werkelijkheid overeenkomen. Twee gegevens die me de afgelopen tijd onder ogen kwamen waren voor mij aanleiding me dit af te vragen met betrekking tot het hierboven geschetste beeld.

Wat deze basis-bewegingen betreft komt Dekker dan tot deze conclusie:

Hier dus de openlijke constatering dat (ook) de basisbeweging wordt gevormd door 'christenen uit de midden-

klasse' en de erkenning dat — om het kort te formuleren — de basisbeweging hooguit een kerk *voor* de armen kan zijn of worden, maar niet een kerk *van* de armen; zij behoren er niet toe en het is ook niet de bedoeling hen er bij te betrekken. In plaats van 'het bondgenootschap met de arbeidersbeweging', waarover in het Eerste visie en program werd verhaald, wordt nu gesproken over 'het interesseren vóór de strijd van de arbeiders'. Ik denk ook dat dit voor de basisbeweging, zoals die in Nederland is, het maximaal haalbare zal zijn. En of deze interesse dan door de arbeiders en de arbeidersbeweging gewaardeerd zal worden, moet nog maar worden afgewacht. De geschiedenis van de door de studenten gewilde, maar door de arbeiders uiteindelijk niet aanvaarde samenwerking in 1968 en latere jaren heeft ons in dit opzicht wel wat te zeggen.

Verder heeft de jongste volkstelling, wat de opbouw van de kerken betreft, geleerd dat met name arbeiders met een laag inkomen méér dan evenredig vertegenwoordigd zijn in de kerk. Daarmee correspondeert het gegeven dat er meer kerkleden zijn onder mensen met een laag opleidingsniveau dan een hoger opleidingsniveau. Dekker schrijft hierover:

Hoewel we best weten dat met de formele gegevens omtrent de samenstelling van het ledenbestand van de kerken nog lang niet alles gezegd is, moeten we toch ook zeggen dat deze conclusie niet veel heel laat van het beeld van de gevestigde kerk, waarvan degenen die bovenaan op de maatschappelijke ladder staan zich meester hebben gemaakt en die als gevolg daarvan de arbeiders uit haar gelederen heeft zien vertrekken.

Wij achten dit een opmerkelijk gegeven, juist omdat het uit de hoek komt van hen, die meer 'basis-kerk'-gezind zijn dan kerk-gezind.

Colijn

Colijn wordt door velen gezien als de schuld van de economische ellende in de dertiger jaren, de harde staatsman, die zonder menselijk meedogen vasthield aan de 'gouden standaard'. Een heel ander beeld geeft Jo van Dorp-Ypma van hem in een interview in *Hervormd Nederland*:

Colijn, die ze van nabij heeft meegemaakt in de verkiezingscampagne van 1933, toegevoegd als ze was als zijn tijdelijke secretaresse. Colijn wordt verkeerd beoordeeld, vindt ze: 'Colijn dacht mondiaal. Van de dorpspolitiek snapte hij niets en ik moest hem af en toe de plaatselijke verhoudingen uitleggen om te voorkomen dat-ie bokken zou schieten. Hij zag de economie in het licht van de tien geboden. Je mocht niet liegen en de gulden moest zoveel waard zijn als erop stond. De gulden moest gaaf zijn. Hij was wel degelijk een bewogen mens en een uitstekende baas. Tegen iedereen zei hij kind. Zelfs toen prinses Juliana Beatrix kreeg, vroeg hij in het ziekenhuis: 'Is het goed gegaan, kind?' Ik vind

het jammer dat men van Colijn zo'n negatief beeld heeft overgehouden, want al in 1928 toen twee Zwitsers voor het eerst erin slaagden het atoom te splitsen, voorzag hij al wat er zou gaan gebeuren. Het is de enige keer geweest dat ik gezien heb dat hij van de kaart was. Ik had het bericht bij De Standaard van de telex geplukt en toen hij het las zei hij: 'God beware ons nu voor oorlog'

Een kritisch woord bij de Luther-herdenking

De stroom van publikaties over Luther begint wat te minderen. Het kan daarom geen kwaad eens de som op te maken en dan onder het gezichtspunt: wat heeft Luther ons vandaag te zeggen?

In *Hervormd Weekblad* geeft ds J. P. van Roon een artikel door van de hand van prof. dr Walter Künneth uit de maandelijkse informatie-brief van de belijdenisbeweging in de Duitse Evangelische kerk, 'Kein Anderes Evangelium'. Deze kerk is grotendeels Luthers. We geven de volgende passages door:

Waar het Luther om ging was om de totaliteit en de eenheid van de Heilige Schrift in zijn samenhang inzake de heilsgeschiedenis te verstaan en hem niet in aparte delen op te lossen. Voor het verstaan van de Heilige Schrift zoals Luther dat geleerd heeft, en aansluitend bij Luther is het daarom van fundamentele betekenis om vanuit Jezus Christus als het Middelpunt van de Schrift de bijbelse Boodschap te verstaan en uit te leggen, waardoor de aanmatiging van een rationalistische correctie van de bijbel uitgesloten wordt.

Prof. Künneth verzet zich hier tegen de wijze waarop veel moderne theologen met de bijbel om-springen:

wanneer bijvoorbeeld mevrouw Sölle de bijbel 'feministisch-atheistisch' uitlegt — een proeve daarvan heeft zij in de uitleg en toelichting van het 'Magnifikat' (de lof-zang van Maria) gegeven — dan is dat geen legitieme schriftuitleg in de zin der evangelisten, apostelen en Luther, maar een gruwelijke vervalsing van het Woord Gods. Niet vergeten mag worden, dat een ideologisch proces van omkering en de zaak op zijn kop zetten, zoals het sedert R. Bultmann in gebruik gekomen is, de uitleg van de Heilige Schrift vandaag de dag in grote mate ontaardt. De bijbel geldt vandaag — en daarom is hij ook buiten de kerk zo in tel gekomen — als een soort materiaal-verzameling, welke voor elke modernistische ideologie de schijn verleent van christelijke onderbouwing en zodoende de betekenis van het bijbelwoord volkomen ómkeert.

Prof. Künneth wijst op een volgend moment:

Het tweede, waarin de reformator ons bevraagt betreft de absolute waarheid van de openbaring en daarmee de 'zuivere leer' van de kerk. Het is toch wel zeer opvallend, dat in de meeste van de artikelen, waarin Luther wordt herdacht juist déze intentie van Luther op de achtergrond treedt of zelfs wordt verzwegen. Voor Luthers theologie en reformatorische vernieuwing ligt hier ech-

ter het alles-bepalende zwaartepunt. De vraag van Pilatus: 'Wat is waarheid?' (Joh. 18 : 37v) werd door Jezus Zelf beantwoord met het Zelfgetuigenis: 'Ik ben de waarheid' (Joh. 14 : 6). Het protestantisme is van dit waarheidsgetuigenis, dat Luther tot het fundament van de reformatorische leer verhief, afgeweken en daardoor in toenemende mate gedegenereerd. De helemaal ver-keerd begrepen protestantse vrijheid van een 'liberaal individualisme' nam tot op heden genoegen met het 'zoeken naar waarheid', met de erkenning van vele 'waarheden' in filosofie en godsdienstgeschiedenis met de wijdverbreide tolerantie van de bekende stelling: 'Een ieder moet op zijn eigen wijze geloven'.

Geheel in overeenstemming met zulk een totale demon-tage van de in de bijbel verwortelde 'leer van Luther' was het vanzelfsprekend geworden dat de bolwerken van de 'pura doctrina' (de zuivere leer) tegen de storm-vloeden van de ideologieën en dwaalleren in allerlei variaties omvergehaald moesten worden.

Als derde vraag komt dan: wat is er van de Lutherse kerk geworden? Künneth antwoordt:

Ondanks alle uiterlijke vorm, die representatief geacht mag worden voor de Lutherse Kerk laat haar tegenwoordige innerlijke toestand een weerspiegeling zien van een dreigend verlies aan inhoud. Natuurlijk zou het niet juist en ondankbaar zijn als men de trouwe prediking en zielszorg in duizenden gemeenten en de gewetens-volle ambtsvervulling in het leiding geven in de kerk zou miskennen.

Maar de klacht van talloze gemeenteleden blijft evenwel bestaan: wat is er in onze kerk(en) eigenlijk aan de hand? Elke predikant kan blijkbaar preken en leren wat hij persoonlijk vindt, zonder zich aan de leer en de belijdenis van de kerk gebonden te weten. Waar is nog een verantwoordelijk persoon op bisschoppelijk niveau, die zelf achter de 'rechte leer' staat, maar zich ook niet ont-ziet 'valse leer' af te wijzen? Het valt niet tegen te spreken, dat de gave om de geesten te onderscheiden' (I Johannes 4 : 1) in de kerk van Maarten Luther op een schrikbarende wijze verloren gegaan is. De 'leer' speelt in de verkondiging, hetzij op de kansel, hetzij bij het onderwijs in het algemeen gezien geen rol meer, is on-belangrijk geworden, de binding aan de leer wordt veel-er als lastig ervaren. In plaats van het vasthouden aan en het zich laten leiden door de leer is een onbegrensd pluralisme in theologie en kerk binnen gekomen en een nevel van verwarring ligt over het kerkelijk landschap. Niet weinige kerkelijke ambtsdragers hebben elk begrip voor het door Luther zo hoog geroemde herdersambt verloren, zij willen liever gelijken op wereldlijke functio-narissen, een door de tijd bepaalde praxis uitoefenen, zich inzetten voor sociale acties overal in de wereld en zich bezighouden als politiek geëngageerde met of zonder demonstraties, omdat zij immers alles beter weten en bovendien bijbelteksten misbruiken en daardoor de men-sen op een dwaalspoor brengen.

Wat de Luther-herdenking zelf betreft schrijft prof. Künneth:

Het loslaten van Luthers reformatorisch werk maakt het Luther-herdenken in het heden ongeloofwaardig; want wanneer het herdenken ernstig genomen wordt, dan zou in de eerste plaats de roep tot boetedoening, de wil van

de kerk tot ommekeer tot de 'zaak' van Luther het centrale punt moeten vormen. Maar het inzicht ontbreekt, dat wij in de kerk — afgezien van uitzonderingen en tegenbewegingen tegen loslating van de leer en de belijdenis — met een totale omkeer van de apostolische leer te maken hebben: 'wordt dezer wereld niet gelijkvormig' (Romeinen 12:2). Juist dit is momenteel aan de hand en is nog in opmars. Onze kerk bevindt zich in een omvangrijk aanpassings- en nivelleringsproces van gelijkschakeling met de wereld rondom, die vol ideologie is.

Hij eindigt met de opmerking: 'Deze dwaalweg mondt uit in een alles verwoestende dweperij, welke Luther al hartstochtelijk heeft bestreden'.

W. G. de Vries

GOED/KOPIE VAKANTIE
IN EIGEN SFEER?

ADVERTENTIES OVER
RUIL
HUUR
VERHUUR

vindt of plaatst U in onze
ruil- of verhuurgids.

Vraag eens een
GRATIS verhuurgids!

BURO **REJO**
Vakantie-advertentie-centrale
voor de Gereformeerde Gezindte
Tel. 01749-12815 (v.d. Kooij)

dr. W. G. de Vries

het ene Woord en de vele sekten

Veel sekten en groeperingen gaan prat op hun 'letterlijke uitleg' van de bijbel. Dr. de Vries laat in dit boek zien dat die uitleg geen recht doet aan de bijbel als Woord van Góð. Hij besteedt daarbij met name aandacht aan de pinksterbeweging en de leer van het duizendjarig rijk. Ook gaat hij breed in op de bijbelse toekomstverwachting en het geloof aan hemel en hel. Belangrijke bijbelhoofdstukken worden belicht en uitgelegd.

Als bijlage is een nog altijd aktueel artikel van K. Schilder uit 1931 over de eenheid van de heilsgeschiedenis toegevoegd.

Verkrijgbaar bij de boekhandel en bij

Oosterbaan & Le Cointre b.v.

Postbus 25 - 4460 AA Goes - Telefoon 01100 - 15591

200 pagina's
gebonden, f 23,90